

La influència dels Barons de Casa Fleix en l'important desenvolupament del Cementiri de Lleida. Segles XIX-XX (1833 a 1921)

**The influence of the Barons of Casa Fleix on
the important development of the Cemetery of
Lleida. 19th-20th centuries (1833 to 1921)**

Zenith Escolà i Gateu
investigadora
zteulath@yahoo.com

RESUM

Construir de bell nou el cementiri d'una ciutat sempre comportarà problemes, i el creixement de la ciutat suposarà la seva ampliació: «a tal ciutat tal cementiri». En el cas de Lleida, les ampliacions han estat, des de la meitat del segle XIX i fins a primers del segle XX, una complicitat entre els barons de Casa Fleix i l'Ajuntament. Les cessions de terrenys, facilitats pels opulents Fleix, han permès la construcció de nombroses sepultures i panteons d'amplitud considerable, tot i que les circumstàncies o l'infortuni no han permès que ni els barons Domènec Fleix Solans, en Josep Hostalrich Fleix i l'últim dels barons, en Enric Hostalrich Colomer, descansin en la seva ciutat natal. Al mausoleu que podem veure al departament dedicat per la ciutat a Sant Anastasi, on no hi són les seves despulles, ni les d'en Josep ni les d'Enric, ni tan sols podem concretar amb seguretat on es troben. Els documents existents ens ho demostren. La baronia fou, dins de la cort d'Espanya, un recordatori de l'existència de la ciutat de Lleida.

PARAULES CLAU

Cementiri, ampliació, Barons de Casa Fleix, cessions, documents i Baronia.

ABSTRACT

Starting a city cemetery again will always lead to problems in its expansion, to such a "city as a cemetery". In the case of Lleida, the extensions have been, from the middle of the 19th century until the beginning of the 20th century, a complicity between the barons of Casa Fleix and the town hall. The cessions of land, facilitated by the opulent Fleix, have allowed the construction of numerous graves and pantheons of considerable breadth, although circumstances or misfortune have not allowed even Barons Domènec Fleix Solans, Josep Hostalrich Fleix and the last of the barons in Enric Hostalrich Colomer, rest in their hometown. In the mausoleum that we can see in the department of Sant Anastasi, dedicated to the city, where his remains are not, neither those of Josep nor those of Enric, we cannot even define with certainty where they are. Existing documents show this. For Lleida, the barony was a reminder of its existence as a city within the Spanish court.

KEYWORDS

Cemetery, extension, Barons of Casa Fleix, cessions, documents and Barony.

Tenint en compte que estic realitzant un estudi sobre els orígens del cementiri de Lleida, em són indispensables alguns dels personatges dels Barons de Casa Fleix.

Per parlar dels Barons de Casa Fleix, he de fer notar que es tracta d'un assumpte ja tractat pels historiadors del nostre país, com són Quintí Casals, Antoni Josa i Enric Vicedo, entre d'altres, però el cas és que ells els tracten vius, jo en canvi els busco morts, per a intentar solucionar algunes mancances importants. Cal desenvolupar tres punts:

1r) baronia: la baronia és atorgada al Sr. Pere Fleix Fàbregues, a l'any 1833, i és acceptada com a successòria per als seus descendents, també, i sobretot, per als ciutadans de Lleida, ja que, per la importància del títol, pot tirar endavant la ciutat adquirint una representació dins de la Cort Espanyola.¹

2n) cementiri: existeixen documents que aporten informació sobre cessions de terrenys per l'ampliació del cementiri, ofertes pels Senyors de Casa Fleix, documents que ens fan saber on moren, on són enterrats i, especialment, les seves sepultures o panteons, on tenen el dret per escriptura, però no hi descansen.

3r) història: sabem pels historiadors qui eren, però hi ha poca informació (més o menys exacta) de cadascun dels personatges de Casa Fleix, principalment en relació amb els ciutadans de les terres de Lleida, que sempre els reconegueren amb el títol de baró. L'ajuntament, en un document de 1844, tracta de baró al que era bisbe de Lleida, Anastasi Fleix, quan se li demanà la cessió d'un terreny per eixamplar el cementiri.²

El patriarca dels Fleix-Solans fou Pere Fleix Fàbregues (1756-1836), casat l'any 1780 amb Magdalena Solans i Armengol (1765-1833?). Ell mor a Lleida el 2 de març de 1836 essent ja Baró de Casa Fleix; fa testament a favor del seu fill gran, Joaquim Fleix Solans, el dia 26 de novembre de 1834 (CASALS 2014).

Va ser un gran terratinent en el terme de Lleida. Fou advocat a Madrid durant un temps, regidor degà de l'Ajuntament de Lleida i alcalde de la ciutat de 1833 a 1834; tenia la *Creu Supernumerària de Carles III* i fou premiat amb el títol de Baró de Casa Fleix pel rei Ferran VII al 1833, títol confirmat més tard per la reina Isabel II. Fou, doncs, el primer Baró documentat el 27 de setembre 1833 segons la documentació conservada a l'Arxiu Històric Nacional espanyol (AHN).

Va morir als 80 anys i el sobreviuen 7 fills, tots ells documentats per defunció. (Fig. 1)

Fig. 1. Fitxa d'inventari de l'expedient d'atorgament de títol nobiliari a Pedro Fleix Fàbregas, Primer Baró documentat, el dia 27 de setembre de 1833, segons el Ministerio de Cultura.

• **Joaquim Fleix Solans (1784-1837)**: Mor a Madrid el 1837 amb 53 anys, diputat i advocat a Madrid; era solter. Tramita tots els papers, del pare, per a obtenir el títol de Baró de Casa Fleix i aprofita per fer-lo hereditari. A la mort del pare, té dret al títol al ser el primogènit; no consta (o no es troba) cap documentació que ho acrediti, ja que morí un any després sense dictar testament i és enterrat a Madrid. El seu germà Anastasi passa a ser l'hereu segons l'escriptura de data 29 de maig de 1841, trobada en el protocol del notari de Lleida Marià Hostalric Soler.³

• **Anastasi Fleix Solans (1786-1846)**: Mor a Lleida al setembre de 1846 als 60 anys.⁴ Fou bisbe xantre de la catedral de Lleida, enterrat en un nínxol al cementiri de la ciutat. A l'any 1844-1845 i a petició de l'Ajuntament fa la important donació de dos jornals de terra contigua a la finca de la del cementiri per poder-lo ampliar (el futur departament de Sant Anastasi); a canvi demana un nínxol en propietat per a ser-hi enterrat i un altre per la família. És hereu al títol a la defunció del seu germà Joaquim (no documentat). (Fig. 2)

¹ Document en Ministerio de Cultura-Gobierno de España, Barones de Casa Fleix, 27/09/1833.- Concedido por Fernando VII a Pedro Fleix Fàbregas. Pares.mcu.es/busquedas20/catalogo/autoridad53617.

² Arxiu Municipal de Lleida (AML): actes del ple de 1844-1845, registre 1722, dia 5 de juny de 1844, fol. 56v.

³ Arxiu Històric de Lleida (AHL), vol. 695, fol. 125-129.

⁴ Arxiu de la Catedral de Lleida (ACL): Partida de defunció P3B_MS_P4_CO2_estadodealmas 1749-1877, fol. 180.

Fig. 2. Partida de defunció d'Anastasi Fleix Solans, 7 de setembre de 1846 a Lleida.

- **Pere Fleix Solans (1792-1840):** Mor a Lleida l'any 1840 a l'edat de 40 anys. No hereta el títol del seu germà Anastasi perquè ja era mort; correspondrà doncs al seu germà Domènec Fleix Solans.
- **Domènec Fleix Solans (1799-1870):** Mor a Barcelona el 10 de juliol de 1870 als 71 anys. Consta que és enterrat a Barcelona;⁵ hereu d'Anastasi, fou tinent coronel de l'exèrcit espanyol, condecorat amb la Creu de San Hermenegildo. Casat en segones núpcies amb Manuela Rosés el 20 de maig de 1855, no té descendència. A petició de l'Ajuntament cedeix dos jornals de terra per a una nova ampliació del recinte mortuori (1864-1865),⁶ el nou espai serà el futur departament de Sta Cecília. Demana, a canvi, un terreny de 25 m² per poder aixecar un panteó familiar. Adquireix, mitjançant pagament, el títol que li corresponia com a Baró; consta com a primer Baró documentat (jo diria que és el 2on, essent el primer el seu pare). (Fig. 3 i 4)

Fig. 3. Partida de defunció de Domènec Fleix Solans, 10 de juliol de 1870 a Barcelona.

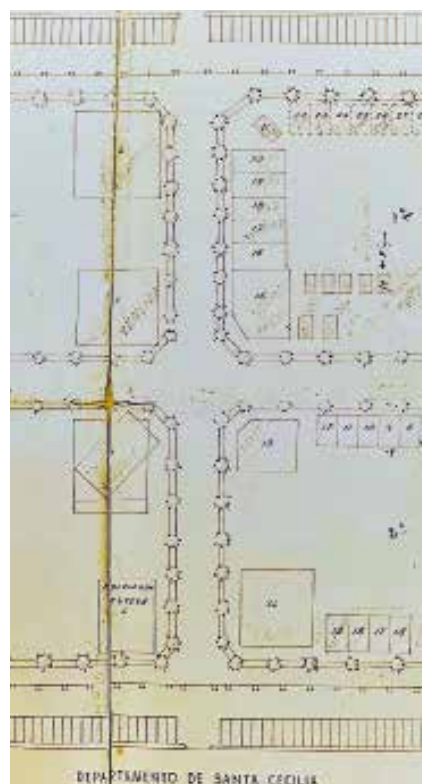

Fig. 4. Cementiri de Lleida, departament de Sta. Cecília. Espai nº 14 entrant a la dreta, construït el 1865-1867.

- **Francesc Fleix Solans (1804-1870):** Mor a Vichy (França) quan retornava de Roma, el 20 de juliol de 1870, als 66 anys, posteriorment l'hereu és Domènec però fineix deu dies després. Va ser bisbe de Cuba; més tard, el 1864, va ser arquebisbe de Tarragona. Es traslladen les seves despulles des de Vichy i és inhumat a la catedral de Tarragona.
- **Francesca Fleix Solans (1781-1850):** Mor a Lleida el 15 de setembre de 1850 als 69 anys; és enterrada a Lleida. Casada amb Ramon Hostalric Solé,⁷ viuda el 1832, li sobreviuen dos fills Josep i Lluïsa.
- **Maria Rosa Fleix Solans (1787-1846):** Mor a Lleida el 2 de febrer de 1846. Casada amb Ramon Tarragona, no consta descendència.

Cal dir que els seus fills, amb títol o sense títol, van ser coneguts pel poble com a barons. D'altra part, el Sr. Domènec, al demanar el títol, reclama també la possessió dels drets que comporta el títol de baró perquè hi són. Per aquesta raó es considerava el primer baró, ja que està documentat, però el primer Baró documentat fou el seu pare, Pere Fleix Fàbregues, el 1833, en document firmat pel Rei Ferran VII.

⁵ Cementiris de Barcelona (CB): Registre Civil de Defuncions, llibre 3r 1870, núm. 3946, enterrat al Cementiri General de Barcelona del Poble Nou. No fou traslladat a Lleida.

⁶ AML: Cessió de terreny del Sr. Domènec Fleix Solans per a l'ampliació del Cementiri General (1864-1865), escriptura notarial de la cessió, registre 0013 de 1865. Patrimoni: caixa 1520.

⁷ Arxiu Diocesà de Lleida (ADL): Partida de defunció de Francesca Fleix Solans, llibre d'òbits núm. 9 del cementiri (de 1836 a 1850) de l'església de Sant Joan. La partida de defunció de Ramon Hostalric Solé és al llibre d'òbits núm. 8 del cementiri (de 1809 a 1836) de l'església de Sant Joan.

Amb el temps seran possibles hereus al títol de baró que primer havien ostentat el patriarca Pere Fleix Fàbregues i els seus fills, el net Josep Hostalrich Fleix mor el gener de 1870 i el seu besnet Enric Hostalric i Colomer mor ja entrant al segle xx (1921).

Heretar del patriarca Pere significava ser un dels grans terratinents de la Lleida agrícola. Va formar part de la Junta de Notables del Principat de Catalunya; això li va donar rellevància política i social durant el primer terç del segle XIX. Va ser el primer alcalde, post-absolutista, de l'Ajuntament de Lleida (1833-1834).

Cal parlar de Josep Hostalrich i Fleix, que era fill de Francesca Fleix i Solans i de Ramon Hostalrich i Solé (introdueix el cognom Hostalrich a la Casa Fleix), casat amb Josefa Colomer i Duclós. Neix el 23 d'abril de 1816 i mor el 16 de gener de 1870 a l'edat de 54 anys; seria el següent Baró de Casa Fleix a la mort dels seus oncles Domènec i Francesc (juliol de 1870) (Fig 5). Es dona la circumstància que el nebot, Josep, ja havia mort el gener del mateix any, per tant, l'únic descendent directe fou el seu fill, Enric Hostalric i Colomer, un adolescent de 15 anys. La seva mare es cuidà de la seva educació com a hereu de la Casa Fleix. A la mort del seu pare demana la successió al títol, dret que li correspon (1870). Se li atorga el 1873 segons consta en el document *Instituto Salazar y Castro (CSIC), Relación de Títulos Nobiliarios Vacantes* (s.v. Casa Fleix. Barón de). Enric Hostalric consta com el 2n Baró de Casa Fleix documentat (crec que era el tercer, com ja s'ha comentat), després del seu besavi, en Pere Fleix Fàbregues, i del seu oncle Domènec. Segons la fe de baptisme, neix el 31 de desembre de 1855.⁸ (Fig. 6)

Fig. 5. Comprovant de defunció de Josep Hostalrich Fleix, 16 de gener de 1870.

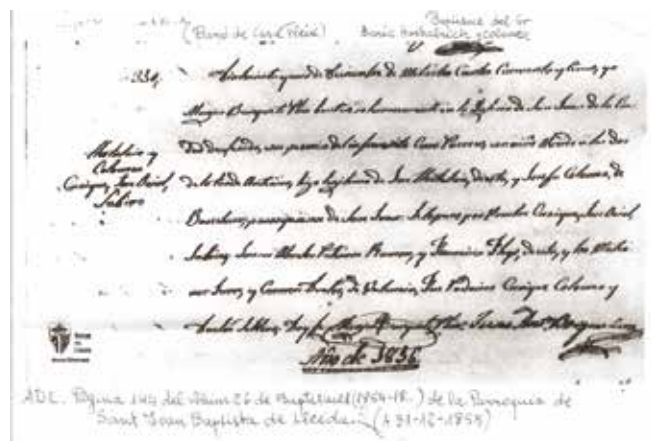

Fig. 6. Baptisme del Sr. Enric Hostalric Colomer, Baró de casa Fleix. ADL, p. 144 del vol. 26 de baptismes (1854-1857), de la parròquia de Sant Joan Baptista de Lleida (a 31 de desembre 1855).

Enric Hostalric Colomer, Baró de Casa Fleix, serà el més conegut de tots; els historiadors en parlen abastament. Jo en parlaré per donar informació sobre la part que li correspon del cementiri: l'Enric és la tercera persona de Casa Fleix que fa una donació desinteressada d'un terreny per a l'ampliació, novament, de l'espai mortuori de la ciutat de Lleida.⁹ Fou l'any 1899 quan l'Ajuntament li demanà l'espai necessari per a una nova ampliació. L'octubre de 1900, a l'acta del dia 17, hi apareix una sol·licitud proposada pel Sr. president del consistori,¹⁰ on se li proporcionarà una parcel·la a canvi del terreny donat, per a la construcció d'un panteó per al repòs de les seves despulles i de la seva família, mostrant-li d'aquesta manera l'agraïment per la seva donació altruista. De comú acord, també se li construirà tot el mausoleu, que ja es trobava al departament de Sant Anastasi, amb una llosa que el cobreix on resa la següent dedicatòria: «La ciudad de Lérida agradece a la familia del M.I.S. Barón de Casa Fleix por la gratuita cesión de los terrenos de este cementerio».¹¹ (Fig. 7)

Fig. 7. Panteó Baró de Casa Fleix, departament de sant Anastasi, edificació de 1902 a 1903 (segons indica el Llibre de Panteons de l'AML). En agraïment de la ciutat als Barons de Casa Fleix.

⁸ ADL, document de la p. 144 del vol. 26 de baptismes (1854-1856) de la parròquia de Sant Joan Baptista de Lleida. És batejat amb el nom d'Enric José Oriol.

⁹ AML, Actes del ple de 1899, registre 1776, dia 9 de setembre, fol. 191v-192r.

¹⁰ AML, Actes del ple de 1900, registre 1777, dia 17 d'octubre, fol. 157r.

¹¹ AML, Panteó documentat al llibre de Panteons; en el llistat es situa a l'any 1902. Concorda en la data que li és cedit i possiblement construït. Figura en el núm. 18 de l'Il·l·la 3 (actualment en el departament de Sant Anastasi).

S'ha de fer esment que el baró no morí a Lleida sinó a Lloret de Mar l'agost de 1921, estant de vacances amb la seva filla. No fou traslladat a Lleida; reposà en un nínxol (provisionalment), segons consta en els documents que es reproduïen tot seguit. Sobre l'enterrament d'Enric Hostalric i Colomer (vidu de la senyora Dolores Llobet de Pastors), des de l'Arxiu Municipal de Lleida es demana informació a l'Arxiu Municipal de Lloret de Mar sobre on pot estar enterrat l'esmentat Enric Hostalric, des d'on contesten:

En la llista de persones enterrades en l'hipogeu dels Llobet-Parés i Família, que són unes quantes, no hi apareix anotat el Sr. Hostalric, per tant no hi ha cap constància de l'entrada de les seves despulles en aquest hipogeu. La pista es perd, segons la nostra documentació, en el nínxol 131B de l'avinguda Sta. Cristina, propietat de Manuela d'Hostalric i Llobet, lloc on va ser sepultat el dia 8 d'agost de 1921. No tenim cap altra més informació al respecte, només que es produeix un canvi de titular a l'any 1989 i es traslladen les antigues restes a una urna.

Transcripció del document «nº 29 del Ministerio de Justicia Registros Civiles de España, sobre la defunción del Sr. Don Enrique Hostalrich Colomer de 66 años de Edad».

En Lloret de Mar, provincia de Gerona, a las once del día ocho de agosto de mil novecientos veintiuno. Ante Don Salvador Mataró Villalonga, Juez Municipal, y Don José Barrera Díaz, secretario, compareció Don Miguel Sánchez Boadas, natural de esta, mayor de edad, casado, carpintero, domiciliado en la misma, calle de M. Cervantes número siete, manifestando en calidad de encargado: que Don Enrique de Hostalrich Colomer, Barón de casa Fleix, natural de Lérida, edad de 66 años, domiciliado accidentalmente en esta, falleció a las 22 horas del día de ayer, en su habitación de la calle de San Salvador número 4, a consecuencia de hemorragia cerebral, según certificación facultativa que presenta para obtener la correspondiente licencia de enterramiento.

En vista de esta manifestación y de dicha certificación facultativa, que queda archivada, el Sr. Juez Municipal dispuso que se extendiese la presente acta, consignándose en ella, además de lo expuesto por el declarante y en virtud de las noticias que se han podido adquirir las circunstancias siguientes: Que está viudo en primeras nupcias de Dña. FALTA EL NOM (cuyos antecedentes se ignoran) de cuyo matrimonio no deja hijo alguno, y en segundas nupcias de Dña. Dolores de Llobet y de Pastor; que testó ignorándose ante qué notario; que era hijo legítimo de Don José de Hostalrich, y de Dña.

Josefa Colomer, difuntos, y que a su cadáver se habrá de dar sepultura en el cementerio de esta villa.

Fueron testigos presenciales Don Joaquín Comas, natural de Barcelona, y don Tomás Caro Aldea, natural de Robledo, empleados, casados, mayores de edad y de esta vecindad.

Leída íntegramente esta acta, invita a todas las personas que deben suscribirle a que la leyeran por sí mismos si así lo creyeran conveniente. Se estampa en ella el sello del Juzgado y la firman el Sr. Juez, el declarante y testigos, doy fe.=

natural de esta ciudad, de cuyo matrimonio deja una hija llamada Manolita.= este añadido vale.

Firmas: Salvador Mataró, Miguel Sánchez Boadas, Joaquín Comas, Tomás Caro y José Barrera.¹² (Fig. 8)

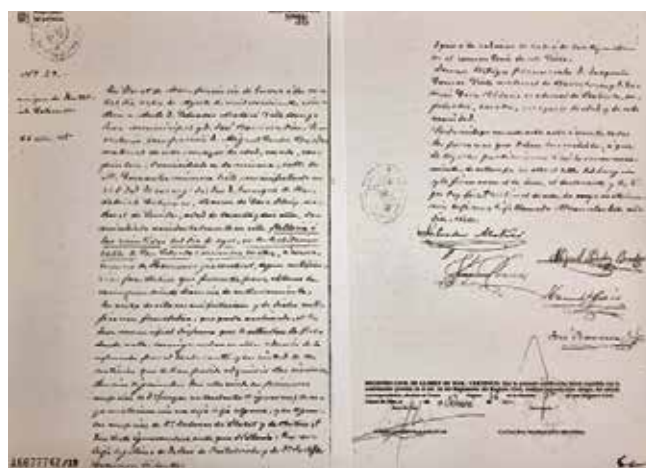

Fig. 8. Partida de defunció d'Enric Hostalric Colomer.

Enric Hostalrich era vidu del primer matrimoni amb Dolores Mena Pitobardo, descendent d'una important família de Lleida, que morí el 1906 sense deixar descendència. Es casà per segona vegada el dia 29 d'abril de 1907 amb Dolores Llobet de Pastors, natural de Lloret de Mar (Girona), descendent d'una família aristocràtica. Als 9 anys de casats, la seva esposa morí a Lleida d'un atac cardíac el dia 15 d'agost de 1916. Del matrimoni quedà una filla de nom Manuela (Manolita), nascuda a Lleida el dia 2 de maig de 1908 (segons la fe de baptisme trobada a l'arxiu de l'església de Sant Joan).

D'altra part, recordant el panteó construït —pensem que en 1902 (Fig. 9)—, dedicat a l'il·lustre Sr. Enric Hostalric Colomer, situat al departament de Sant Anastasi; hem de dir que es dona l'estranya coincidència que l'única persona que hi fou enterrada va ser la Baronessa Sra. Dolores Llobet Pastors (Fig. 10), segona esposa del Baró, l'agost de 1916, ja que el Baró de Casa Fleix, com ja s'ha

¹² Anotació de l'arxiu: «REGISTRO CIVIL DE LLORET DE MAR. CERTIFICO: Que la presente certificación literal expedida con la autorización prevista en el art 26 del Reglamento del Registro Civil, contiene reproducción íntegra del asiento correspondiente, obrante al Tomo 29 pág. 36 de la Sección 3ª de este Registro Civil. /Lloret de Mar, a 2 de diciembre de 2021 / Juez de paz: Jordi Capdevila i Olivas / Secretaria: Catalina Marqueño Brandia.

dit, fou enterrat a Lloret de Mar, però mai es traslladaren les seves despulles al seu mausoleu de Lleida. És important recalcar que en data d'11 de desembre de 1970 està documentat el lliurament dels drets sobre aquest panteó als germans Francisco i Dolores Abat Hostalrich, fills de Manuela Hostalrich Llobet i nets del Baró Enric Hostalrich i Colomer, segons consta en el llibre de panteons dipositat a l'Arxiu Municipal de Lleida.

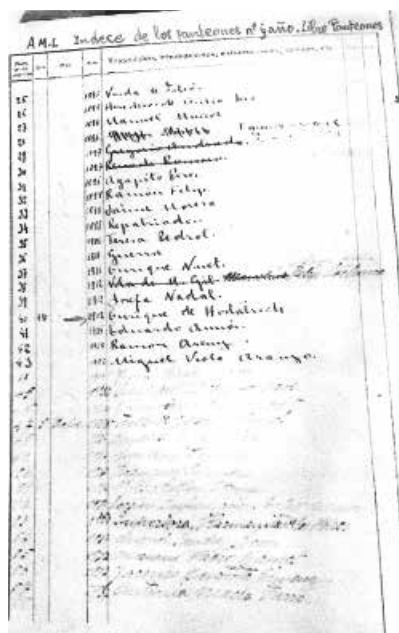

Fig. 9. AML, Llibre de panteons, Index de panteons edificats per número i any. El datat al 1902 és del baró Enric Hostalrich (segles XIX-XX).

Fig. 10. AML, Llibre de panteons, document conforme es traspassen els drets del panteó del Baró de Casa Fleix, l'11 de desembre de 1970, als nets de l'esmentat Baró, els germans Francisco i Dolores Abat Hostalrich. Es demostra així que l'únic enterrament fou el de la seva àvia Dolores Llobet, de 40 anys, el 15 d'agost de 1916 (segles XIX-XX).

A la mort del Baró, l'agost de 1921, ja havia fet testament el 9 de desembre de 1912, davant del notari Emili Sagués de Girona (JOSA 2014). Deixa la filla, menor de 13 anys, òrfena de pare i mare, sota la custòdia del prevere Federico Dalmau Gratacós, que era catequètic de l'Institut General i Tècnic de Girona, encara que la nena vivia amb els seus padrins i oncles materns a Lloret de Mar. Enric Hostalrich residia, de manera habitual, a la ciutat de Lleida en una

de les seves possessions de Torre Ribera, finca d'una extensió de 600 hectàrees on es cultivaven diferents tipus de cereals, situada a les afores de Lleida en direcció a Tarragona. Ostentava el títol de Comanador de l'Ordre d'Isabel la Catòlica i les condecoracions de la Creu al Mèrit Militar i al Mèrit Agrícola; també fou President de la Cambra Agrícola de Lleida. Per tant, va ser protector de l'agricultura, de l'expansió i distribució de l'aigua del Canal d'Urgell, del rec a les terres de secà; va ser també copropietari de la Sucrera de Menàrguens, director i protector de la Casa de Beneficència perquè les criatures estiguessin ben tractades i amb garanties d'inserció a la vida laboral. Actuà com a periodista amb la correspondència sobre la qüestió de l'aigua de reg, així com les cròniques sobre la vila de Menàrguens i la sucrera (JOSA 2014: 189).

Tornant al tema del cementiri, cal dir que, de vegades, es presenten algunes incògnites sobre algun que altre enterrament. Falta informació escrita amb els corresponents documents, cèdules, dates..., i errades en les descripcions que desorienten els historiadors. Caldrà investigar el cas d'una llosa blanca (amb la inscripció de Baró de Casa Fleix) a mà dreta de l'entrada del departament de Sta. Cecília (avui no està a la vista) i que, segons la meua deducció o consideració, podria ser que correspongués a Josep Hostalrich Fleix, pare de l'Enric. No trobo documentada la seva mort ni on es troben les seves despulles; estimo que tindria relació amb el lloc reservat per a fer-hi el panteó del Sr. Domènec Fleix Solans, oncle d'en Josep.¹³ (Fig. 11)

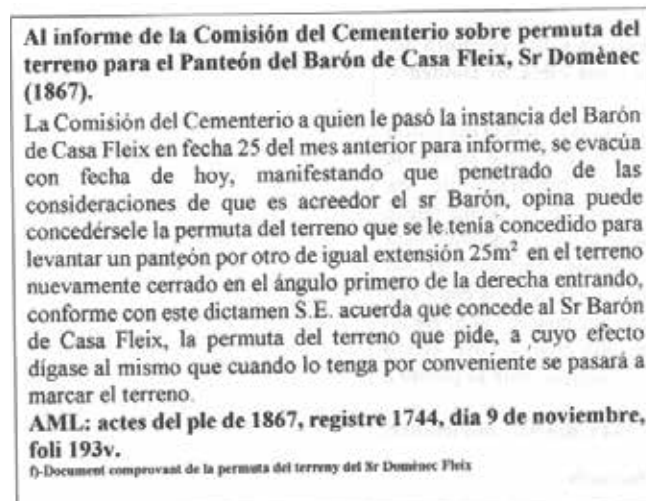

Fig. 11. Document comprovant de la permuta del terreny del Sr. Domènec Fleix.

L'única informació que es pot donar és la meua, degut al record llunyà d'haver vist aquesta llosa gran i blanca, amb el nom gravat de Baró de Casa Fleix; és un record molt present en la meua memòria ja que vaig exclamar «el del carreró!!!» (en referència al carrer que porta el nom de Baró de Casa Fleix). En aquell moment no sabia res de la Casa Fleix; no recordo l'any ni dedueixo el temps que ha passat des d'aleshores. No puc demostrar

¹³ AML 9 de novembre de 1867, foli 193 de les actes document ja comentat

res si no és mirant de descobrir la llossa; podria ser coberta per terra o brossa, en un espai, avui mig oblidat i en obres, en el lloc on la vaig veure. S'ha intentat fer una petita cerca sense resultats concloents; la incògnita continua: seria interessant continuar la investigació. És l'únic baró de Casa Fleix que desconec on descansa; ignoro si hi ha més documentació. Algun dia es trobarà...; cal comentar que hi ha llibres de defunció i enterraments desapareguts per diverses circumstàncies. (Fig. 12)

Fig. 12. Espai on vaig veure la llossa de marbre, entre les columnes 2 i 3, amb la referència de Baró de Casa Fleix, situada a mà dreta de l'entrada del cementiri al departament de Sta. Cecília i que correspon a la indicació del document de 1867. Tenint en conte que s'enterrà el Sr. Josep Hostalrich al gener de 1870, recent beneït el recinte.

POST SCRIPTUM

Quan dic, unes ratlles més amunt, que no trobo documentada la mort i enterrament d'en Josep Hostalrich Fleix, he de fer constar que uns dies després de l'escrit s'ha trobat que les despulles de l'esmentat Baró descansen a Barcelona, segons el document de defunció i dades d'enterrament que ens ha estat facilitat. Quant a l'enterrament, figura que fou depositat al Cementiri del Poble Nou de Barcelona, en el nínxol 918, 2n pis, departament 1r, fila 4a, interior. No fou traslladat: segueix a la mateixa sepultura, segons documentació facilitada pel Registre Civil de Barcelona (Departament de defuncions). La documentació ens va arribar a 31 de març de 2022 en resposta a la sol·licitud feta per l'Arxiu Municipal de Lleida en data 25 de març de 2022.

Tornant a la llossa de marbre, he de fer constar també que, si no és del baró, podria ser de la seva viuda *de Baró de Casa Fleix*, la senyora Josefa Colomer Duclós, de la qual sabem que va morir el 4 de gener de 1905, però no sabem on és la seva sepultura degut al fet que falten pàgines en el llibre d'enterraments de 1905, guardat a l'Arxiu Municipal de Lleida.

Si conservo el text en qüestió, tot i els dubtes, és perquè, en el moment de l'estudi sobre el tema, està present en el meu

record tot el que expresso. Mantenir una memòria sobre un fet, en un moment donat, forma part d'uns instants d'observació. Corregir un pensament o uns dubtes, formen part d'una història. Deixant aquest tema en espera, entraré a fer referència de l'única filla, que seria la seva hereva, del darrer Baró de Casa Fleix que està documentat:

Manuela Hostalrich Llobet neix a Lleida el dia 2 de maig de 1908. La presento perquè senzillament té la importància de ser descendent de les famílies de la noblesa catalana, els Fleix, els Hostalrich i els Llobet; de fet, tindria el dret directe de ser l'hereva de la Baronia de Casa Fleix. En el seu document de bateig, de l'església de Sant Joan de Lleida del dia 2 de maig de 1908,¹⁴ hi apareix en el lateral l'afegit, com a nota, sobre el seu matrimoni amb 19 anys d'edat, on està documentat el seu casament, a la vila de Lloret de Mar, amb Vicente Abad, de 25 anys. (Fig. 13)

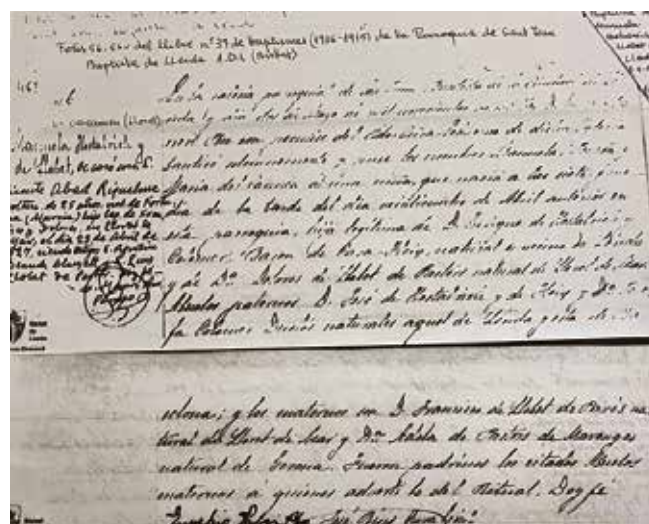

Fig. 13. Baptisme de Manuela Hostalrich Llobet a Lleida el 2 de maig de 1908 i l'afegit del seu casament a Lloret de Mar el dia 23 d'abril 1927. ADL, Llibre de baptismes, fol. 56 i 57, del llibre nº 37 de baptismes (1906-1915) de la parròquia de sant Joan Baptista de Lleida.

També existeix un document de la seva defunció a Barcelona l'any 1953 amb 45 anys; en el document s'explica que té tres fills, dos amb els cognom Abad Hostalrich i una noia de cognoms Vidal Hostalrich, filla natural. Poca cosa més se'n sap; caldrà esbrinar la seva història i el perquè no va obtenir el títol de baronessa.

A la Manuela, amb els cognoms que llueix dins la motxilla de la seva vida, li seran difícils de portar en uns moments en què la Guerra Civil Espanyola està propera; els cognoms que arrossega poden ser compromesos políticament. Segurament determinaran el seu futur.

¹⁴ Parròquia de Sant Joan Baptista de Lleida, fol. 56 del Llibre núm. 37 de baptismes (1906-1915), 2 de març de 1908.

BIBLIOGRAFIA

JOSA (1999): Antoni Josa Buchaca, *Història de la sucrera de Menàrguens*, Lleida, Ajuntament de Menàrguens – Pagès.

JOSA (2014): Antoni Josa Buchaca, *El Baró de Casa Fleix: Enric Hostalrich i Colomer, biografia i escrits (1855-1921)*, Ajuntament de Menàrguens.

CASALS (2002): Quintí Casals Bergés, *Polítics de Lleida: El poder local i les seves mutacions a través del temps (1716-1868)*, Lleida, Diari «La Mañana».

CASALS (2012): Quintí Casals Bergés, *Biografia de Joaquim Fleix Solans, dins Diccionario biográfico de parlamentarios españoles (1820-1854)*, Madrid: Cortes Generales (edició digital).

DE LLOBET MASACHS (2012): Santiago de Llobet Masachs, *Historia de una familia: Los Llobet de Vidreres (siglos XII-XX)*, Barcelona, edició de l'autor (3 vols.). En línia: <https://www.academia.edu/14985710/historiadelafamiliallobetsiglosXII-XXvol1>. Consulta última: 11-07-2022)

LLADONOSA (1974): Josep Lladonosa Pujol, *Història de Lleida*, Tàrraga, F. Camps Calmet, vol. 2.

VICEDO (2006): Enric Vicedo Rius, *Pagesia, accés a la terra i desenvolupament històric. Els latifundis eclesiàstics (segles XVII-XX)*, Lleida, Pagès, 2006